

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ВІТЧИЗНЯНІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Проаналізовано особливості визначення фінансових результатів в Україні, досліджено нормативну базу, охарактеризовано вітчизняні та зарубіжні підходи до визначення фінансових результатів діяльності підприємства, а також розглянуто та запропоновано шляхи їх удосконалення.

Аннотация. Проанализированы особенности определения финансовых результатов в Украине, исследована нормативная база, охарактеризованы отечественные и зарубежные подходы к определению финансовых результатов деятельности предприятия, а также рассмотрены и предложены пути их совершенствования.

Annotation. The features of determination of financial results in Ukraine are analysed, a normative base is investigated, domestic and foreign approaches to determination of financial results of enterprise activity are characterized, and the ways of their perfection are offered.

Ключові слова: прибуток, збиток, визначення фінансових результатів, господарська діяльність, Звіт про фінансові результати, доходи і витрати, методика визначення фінансових результатів.

Як відомо, метою діяльності кожного підприємства є отримання позитивного фінансового результату. Даний показник характеризує ефективність роботи організації. Нині існують певні суперечності в розумінні категорії "фінансовий результат", а також поняття "прибуток". Дуже важливо розібратися в даному питанні, а особливо розглянути методику формування фінансових результатів та порівняти її з міжнародною, що й визначає актуальність даного дослідження.

Протягом останніх років у наукових публікаціях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, таких, як: Білуха М. Т., Бабасв Ю. А., Бутинець Ф. Ф., Ю. Брігхем, Лібман А. В. – приділяється увага формуванню фінансових результатів, розподілу прибутку. Досить часто порушуються питання адаптації положень стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних облікових стандартів, яким присвячені праці Голова С. Ф., Соколова Я. В., Р. Ентоні та ін. Зважаючи на проведені науковцями дослідження, варто звернути увагу на наявність низки нерозв'язаних проблем у підсистемі обліку формування фінансових результатів та розподілу прибутку в контексті узгодження економічних інтересів соціально-економічних партнерів.

Мета дослідження – охарактеризувати методику визначення фінансових результатів підприємства.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати особливості визначення фінансових результатів в Україні.
2. Охарактеризувати вітчизняні та зарубіжні підходи до визначення фінансових результатів.
3. Визначити подальші напрями дослідження з даної проблематики.

Об'єкт дослідження – фінансові результати підприємства.

Предмет дослідження – методика визначення фінансових результатів підприємства.

Як відомо, основним економічним чинником, що визначає прибутковість підприємства, є фінансовий результат. Він узагальнює всі результати господарської діяльності підприємства та визначає ефективність його роботи.

Щоб більш повно розкрити сутність фінансових результатів, необхідно розглянути трактування, які дають провідні економісти. На думку Бутинця Ф. Ф., прибуток – це різниця між доходами від певної діяльності й витратами на її здійснення [1]. Голова С. Ф. вважає, що прибуток – це різниця між доходами від певної діяльності й витратами на її здійснення [2]. Визначення поняття "збиток" у спеціальній літературі зустрічається досить мало. Це пов'язано з тим, що категорії "прибуток" і "збиток" протилежні за змістом, однак разом з цим виражають зміст поняття "фінансовий результат".

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3 фінансові результати господарсько-фінансової діяльності підприємства за звітний період відображаються у Звіті про фінансові результати, яким визначаються його зміст, а також загальні вимоги до розкриття статей [3].

Метою складання Звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період [3].

Нарахування доходів у Звіті про фінансові результати відображається в момент надходження активу або погашення зобов'язань, які приводять до збільшення власного капіталу підприємства, крім зростання капіталу за рахунок внесків учасників. Витрати відображаються у звіті в момент вибуття активу або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства, крім зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власникам. Згортання (перекриття) доходів і витрат не дозволяється, крім випадків, передбачених відповідними положеннями (стандартами) [4].

Важливо сказати, що особливістю відображення в бухгалтерському обліку фінансових результатів фінансово-господарської діяльності підприємства є те, що протягом року фінансовий результат визначається оперативно у Звіті

про фінансові результати, а в бухгалтерському обліку він відображається заключними записами за підсумком за звітний рік.

На рахунках класів 7 "Доходи і результати діяльності" та 9 "Витрати діяльності" протягом року відображаються доходи і витрати, це дає можливість складати проміжну звітність про фінансові результати (квартальну, піврічну). У кінці року рахунки доходів та витрат закриваються перенесенням сальдо з цих рахунків на рахунок 79 "Фінансові результати".

У міжнародній та вітчизняній практиці використовують певні підходи до визначення фінансових результатів. В Україні використовують підхід, який набув найбільшого поширення і зміст якого описаний у П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [5]. Даний метод називається "витрати – випуск", що передбачає визначення фінансового результату як різниці між доходами і відповідною їм сумою витрат підприємства.

У міжнародній практиці бухгалтерського обліку існує два методи [3]:

1. Балансовий. Він передбачає визначення фінансового результату на основі балансового рівняння, згідно з яким величина активу підприємства відповідає сумі власного капіталу та зобов'язань суб'єкта господарювання, при цьому показник фінансового результату буде відображати зміну вартості чистих активів протягом звітного періоду.

2. Метод "витрати – випуск". У цьому випадку розрахунок проводиться шляхом співставлення доходів та витрат діяльності підприємства, а далі коригування даної різниці на суму зміни залишків запасів та вартості незавершеного будівництва впродовж звітного періоду. Причому останній набув більшого поширення. Однак при обох варіантах основою розрахунку є поділ у обліку фінансової бухгалтерії витрат за елементами минулої і знову створеної вартості.

При використанні останнього методу виділяють декілька варіантів визначення фінансових результатів [6]:

1. Англо-американський, який передбачає розрахунок фінансового результату за певними функціями підприємства: виробництво, реалізація, управління.

2. Французький, при якому фінансовий результат роботи підприємства визначається шляхом підсумовування експлуатаційних, фінансових і надзвичайних витрат. Ознайомившись з даним підходом, автор підтримує науковців, які вважають, що даний підхід є більш наближеним до українського.

Таким чином, ознайомившись з особливостями визначення фінансових результатів, необхідно сказати, що величина фінансового результату визначає можливість подальшого розвитку підприємства, його розширення при позитивному результаті, а саме отриманні прибутку. Фінансовий результат є визначальним критерієм ефективності господарювання та й взагалі дуже важливою категорією в економіці. При вдосконаленні методики визначення фінансових результатів необхідно запозичувати певні ідеї міжнародного обліку, які можливо було б застосувати в українських умовах. Автор вважає, що запозичення міжнародного досвіду допоможе Україні стимулювати розвиток підприємств, що, у свою чергу, принесе позитивний результат для економіки країни в цілому.

Проаналізувавши ряд монографій [4; 6] з даної проблематики доцільно зазначити, що існує необхідність запровадження єдиних класифікаційних ознак і більшої конкретизації обліку доходів, витрат, а це потребує зміни у формі Звіту про фінансові результати і методичних засадах формування інформації за показниками Звіту в системі рахунків бухгалтерського обліку. Такий підхід виправданий з економічної точки зору, оскільки співставлення показників доходів та витрат за джерелами та напрямками їх утворення дає можливість виявити найбільш прибуткові господарські операції. Дуже важливим для подальших досліджень у даному питанні є те, що з 01.01.2013 р. будуть внесені зміни до П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати", що також змінить певні аспекти.

З вищевказаного виходить, що необхідно вдосконалити методику формування бухгалтерського фінансового результату відповідно до видів діяльності підприємства, що й визначає актуальність подальших досліджень у цій сфері. Фінансові результати надають інформацію про результати загальної діяльності підприємства за певний період, при чому користувачам необхідна інформація про те, як суб'єкт господарювання отримує свій прибуток. Така інформація потрібна для прогнозування тенденцій розвитку та прибутковості підприємства в майбутньому. Подальші дослідження доцільно вести в напрямі розробки конкретних пропозицій стосовно впровадження багатоступеневої форми розрахунку фінансових результатів у вітчизняній системі обліку.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Економічний аналіз : підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит" / за ред. проф. Бутинця Ф. Ф. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2007. – 704 с. 2. Голов С. Ф. Фінансовий облік : підручник / С. Ф. Голов. – К. : Лібра, 2005. – 976 с. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>. 4. Фісун Л. В. Методика визначення фінансових результатів на підприємстві [Електронний ресурс] / Л. В. Фісун. – Режим доступу : <http://dspace.hneu.edu.ua/jspui/bitstream>. 5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99>. 6. Скалюк Р. Концепції фінансового результату діяльності промислового підприємства: міжнародна практика та вітчизняні реалії [Електронний ресурс] / Р. Скалюк. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/GeV/2010_3/world_economy_and_international/003.pdf.